

## ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО І НАУКОВОГО ПРОЦЕСІВ НА КАФЕДРІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НФАУ

*Коваленко С.М., Лебединець В.О.*

**Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна**

З самого початку роботи у 2002 році і донині основними принципами і традиціями функціонування кафедри управління якістю Національного фармацевтичного університету є професійність викладацької і наукової роботи, обов'язкова співпраця з підприємствами й установами фармацевтичної галузі у вирішенні актуальних науково-прикладних задач, постійний розвиток інтелектуального потенціалу колективу, пропагування інноваційних методів і засобів менеджменту якості на прикладі організації своєї власної роботи.

Зважаючи на специфіку контингенту студентів, що навчаються в стінах кафедри (це студенти випускних курсів спеціальності "Фармація", "Технологія парфумерно-косметичних засобів", "Економіка підприємств", "Менеджмент організації", а також студенти, що отримують другу вищу освіту за спеціальністю "Якість, стандартизація та сертифікація", серед яких більша частина тих, хто вже має досвід практичної роботи, часто – на керівних посадах), ми повинні постійно оптимізувати навчальний процес для виконання вимог часу. Адже сьогодні все більш затребуваними стають фахівці, здатні на практиці вирішувати проблеми з якістю продукції, організовувати й управляти процесами контролю та забезпечення якості протягом створення продукції на виробництві, брати участь у діяльності з розробки і досліджень, трансфері технологій, валідації виробничих процесів, оцінюванні ризиків для якості продукції, аудитах якості тощо.

Для підтримки високого рівня навчального процесу колективом кафедри виконуються численні заходи, одним з основних серед них є оптимізація методичної роботи.

Основними методичними задачами кафедри на поточний період є наступні:

- формування у студентів загальних понять, знань і навичок у сфері контролю, забезпечення і управління якістю продукції (процесів, послуг);
- надання практичної та теоретичної інформації з розробки та впровадження систем управління якістю відповідно до вимог міжнародних стандартів ISO серії 9000 та фармацевтичний систем якості відповідно до вимог сучасних правил GMP;
- роз'яснення нормативно-правових положень у сфері управління якістю продукції, стандартизації, акредитації, сертифікації та захисту прав споживачів;
- формування у студентів знань і умінь щодо належних фармацевтичних практик, починаючи від розробки лікарських засобів і закінчуючи реєстрацією препаратів та ліцензуванням і сертифікацією виробництв.

Однак, навчальний процес у вищому навчальному закладі не може бути відірваний від наукової роботи, що добре усвідомлює весь професорсько-викладацький склад кафедри. Лише наукові дослідження за цільовим профілем діяльності дають можливість бути постійно інформованими про зміни у законодавчому й нормативному полі, про сучасні досягнення науковців і виробників галузі, про тенденції та перспективи тих чи інших напрямків. Глибока спеціалізація кожного викладача на певному колі питань дає підґрунтя для досягнення дійсно професійного рівня всього колективу, а відтак – достеменно позитивно відбивається і на навчальному процесі.

На даний час до основних наукових напрямків діяльності кафедри ми відносимо:

- дослідження організаційно-методологічних аспектів експертизи систем управління якістю (аудит якості, оцінка та аналіз результативності процесів системи управління якістю);

- розробка та наукове обґрунтування підходів до формування фармацевтичних систем якості, систем якості випробувальних лабораторій фармацевтичного профілю, а також інтегрованих систем управління на фармацевтичних підприємствах;
- розробка підходів і методів оцінки й аналізування ризиків для якості продукції на підприємствах з виробництва лікарських засобів;
- розробка науково обґрунтованих підходів до організації валідаційної діяльності на фармацевтичних підприємствах;
- створення організаційних засад діяльності уповноважених осіб на підприємствах з виробництва та реалізації лікарських засобів.

Крім того, враховуючи досить широкий інтелектуальний потенціал співробітників кафедри (серед викладачів є і провізори, і хіміки, і інженери-технологи, і фахівці з технічних наук та менеджменту), наші науковці беруть активну участь у проектах з розробки нових лікарських засобів на основі рослинної і синтетичної сировини, синтезу і аналізу нових біологічно активних речовин, розробки нових ефективних методів аналізу лікарських засобів та створенні аналітичної нормативної документації.

Для підтримки високого професійного рівня всі доценти й професори кафедри систематично беруть участь у практичних аудитах якості, надають консультаційні послуги з формування, впровадження та оптимізації систем управління якістю на фармацевтичних та інших підприємствах.

Сфера, в межах якої працює кафедра управління якістю, є швидко змінюваною, відтак це вимагає від викладачів постійно оновлювати як свої знання, так і продукти своєї роботи – навчально-методичні видання, матеріали для проведення лекційних і практичних занять, семінарів. Лише за останні п'ять років кафедрою підготовлено понад 50 оригінальних лекцій, практично всі з яких створені у мультимедійному варіанті. Розроблено понад 500 тестових питань, близько 100 ситуаційних задач і завдань для практичних робіт з використанням реального досвіду роботи у сфері управління якістю. Проведені десятки відкритих лекцій і практичних занять, а також лекції за участю запрошених провідних фахівців.

Незважаючи на "гуманітарний" характер практично всіх дисциплін, нами постійно переглядаються і поновлюються підходи до проведення практичних занять з метою збільшення акцентів на наданні умінь і навичок, а не на контролі теоретичних знань. Так, в ході вивчення таких предметів, як "Системи управління якістю", "Стандартизація та підтвердження відповідності", "Сертифікація продукції та послуг", "Процесно-орієнтований менеджмент", "Основи екологічного менеджменту" та інших студентам пропонується розробляти алгоритми певних видів діяльності, регламентувати їх здійснення, розробляти відповідні документи, аналізувати можливі ризики виникнення невідповідностей.

Крім того, все ширше застосовуються ділові ігри та командні способи вирішення змодельованих задач. Практикується постановка експериментів для визначення, наприклад, ступеню варіативності процесів та її обчислення, для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між факторами, що впливають на процеси, та їх результатами. Всі ці заходи суттєво покращують рівень підготовки студентів, що підтверджується позитивним іміджем наших випускників на різних місцях роботи – від виробничих підприємств і лабораторій, до державних регуляторних і наглядових органів.

Сьогодні сумісно з організаціями-партнерами розпочинаються нові проекти, ведеться плідна наукова робота: аспірантами й докторантами кафедри опрацьовуються нові, актуальні ідеї, впровадження яких забезпечить підйом вітчизняної фармацевті до світового рівня.